

5
C88

1934

5

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 38

ASIA: .....

Teheranissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Yrjö Korkinen

15/11. 1934.

SUOMEN LAHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

N:o 1634.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
107 / 273 Sal. D. 34.		
1/12.34	22	13
5	C28	

Herra M i n i s t e r i

Kunnioittavimmin lähetän Teille, Herra M i n i s t e -
r i, oheenliitettynä Teheranin-lähetystön raportin n:o 1
15 päivältä marraskuuta,

Eräitä huomioita Persiasta.

Ottakaa vastaan, Herra M i n i s t e r i, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

A. P. G. Koskinen.

Herra Tuomari A. H a c k z e l l,
Suomen ulkoasiainministeri,
H e l s i n k i.

T H E R A N ..... ISSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Teheran issa ..... 15p:nä ..... marras kuuta 19.34

102 273 Sal. D. 34

Asia: Eräitä huomioita Persiasta.

1/12.34

5 C38

En katso aiheelliseksi ruveta selostamaan Persian historiallisia vaiheita, sen suuruutta pari tuhatta vuotta sitten ja sen jatkuvaa rappeutumista vuosisatojen kuluessa. Eräitä vielä nykyisiin täkäläisiin poliittisiin käsityskantoihin ja ulkopoliittisiin suhteisiin vaikuttavia seikkoja on kuitenkin syytä pitää mielessä.

Tärkein näistä seikoista on epäilemättä Venäjän satavuotinen painostus ja lopulta yhdeksänentoista vuosisadan kuluessa asteettain saama vaikutusvalta, jotten sanoisi määrämisyvalta Persiassa.

Koko kuluneen vuosisadan aikana on Persia ollut Venäjäästä enemmän tai vähemmän riippuvainen ja sen yritykset siitä vapautua, kerran, laskemalla asioitten memä sotaankin, ovat olleet turhia. On luonnollista, että Venäjän poliittinen vaikutusvalta vähitellen johti kaupalliseen hegemoniaan, mihin hyvin tärkeältä osalta myötävaikutti silloisten shahien toistuva rahapula, jota keisarillinen Venäjä aina osasi edullisesti hyväksyä. Persian koko ulkomaisesta velasta, joka maailmansodan puhjetessa nousi n. 7.000.000 puntaan, oli 4.500.000 pun-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taa velkaa Venäjälle. Koko tämän velan antoi neuvostohallitus, valtaan päästyään, tosin anteeksi, mutta tästä huolimatta, osaksi edellämainituista historiallisista syistä, osaksi taas Neuvosto - Venäjän vallankumouksen jälkivuosina tekemistä yrityksistä vallata eräitä Persian pohjoisia alueita ja vielä nytkin näitä, Venäjän kampasta kokonaan riippuvaisia alueita vastaan harjoittamasta painostuksesta johtuen -- persialaisen luonteen aversionista kaikkea kommunismia vastaan puhumattakaan -- on mieliala nykyisin Persiassa erittäin venäläisvastainen.

Toinen seikka, jolla on myös huomattava, joskaan ei nyt enää luullakseni sama merkitys persialaisille mielialoille ulkopoliittisessa suhteessa, kuin vielä joku aika sitten, on Englamin jotenkin häikäilemätön Persian heikkouden tilan hyväksikäyttö aikaisemmin ja yritykset, joskin epäonnistuneet, sen hyväksikäyttämiseen vielä juuri ennen nykyisen Shah'in valtaantuloa. Näistä syistä johtum, mikäli mielialoista on kysymys, että varsinkin venäläisiin, mutta myöskin englantilaisiin katsotaan täällä jossakin määrin karsaasti. Se ei kuitenkaan estä, että Venäjällä ja myös Englannilla on Persiassa edelleenkin huomattava vaikutusvalta, varsinkin kauppalosella alalla, joskaan minkäänlaisesta määräämisvallasta Shah Pahlevin valtaan tultua ei enää voida puhua.

Suomea kiinnostaa tietenkin eniten Persian antagonismi Neuvostoliittoa kohtaan. Olen saanut sen käsityksen, että Shah Pahlevi nykyään tekee määrätietoista työtä Persian valmistamiseksi sen varalle, että Neuvostoliitto joutuisi sotaan jonkun

kolmannen vallan, lähinnä tietenkin Japanin kanssa. Sotilaallisiin tarkoituksiin s.o. varusteluun uhrataan Persiassa nykyään, Shah'in tahdon mukaisesti, suhteellisesti katsoen sellaisia varoja, että se ei olisi mahdollista missään länsimaaisessa valtiossa. Valtiobudgettiin otetuista menoista on n. 2/5 varattu sotaministeriötä ja poliisilaitosta varten ja tämän ei vielä tarvitse merkitä, että kaikki varustelumenot sisältyvät tähän, sillä Persian valtiolla on nykyään erittäin suuria varoja,¹⁾ osittain talletettuna Englannissa, osittain valtiopankissa kotona, joiden käyttö ei esiinny valtiobudjetissa.

Sikäli kuin on luottamista erinäisiin, täällä persialaiselta taholta saamiini tietoihin, joita on määrätön kontrolloida, on nykyisen Shah'in pyrkimys sotalaitoksen kaikenpuoliseen kehittämiseen ja kohottamiseen kohdistettu lähinnä Neuvostoliittoa vastaan. Lähimpänä tarkoituseränä tällöin olisi käyttää hyväksi hetkeä, jolloin Neuvostoliitto ehkä joutuu sotaan, Kaukaasian liittämiseksi Persiaan ainakin niin pitkälti, että Pohjois-Persian kauppa tulisi riippumattomaksi Venäjältä.^{x)}

Nykyisen Shah'in tarmokas hallinto on jo niiden kymmenisen vuoden kuluessa, mitkä hän on ollut vallassa, jättänyt eri aloilla näkyviä jälkiä Persiassa. Maan finanssit on saatettu kuntoon, jopa erinomaiseen kuntoon, niin että Persian valtion rahataloudellinen asema nykyään on loistava. Valtio ei ainoastaan ole käytännöllisesti katsoen velaton, vaan on sillä huo-

---

1) Tuloja Anglo-Persian Oil Co:n rojaltyista ja tupakka- ja tee monopolista.

x) Shah on itse kotoisin Pohjois-Persiasta ja omistaa siellä suuria maa-alueita.

mattavia säästövaroja talletettuina niinhyvin ulkomailta kuin kotona. Tämän vakavan finanssiaseman turvissa on yleisiä taita jo vuosikausia suoritettu ja suoritetaan edelleenkin sangen laajassa mittakaavassa. Maantiet on saatettu kuntoon, niin että Persiassa, jossa vielä vuosikymmen, pari sitten voitiin matkustaa vain karavaaniteitä käyttäen, matkataan nyt verrattain mukavasti, mitä teihin tulee, autoilla Kaspian merestä aina Persian lahteen. Uusia teitä rakennetaan edelleen. Nykyään on rakenteilla, erittäin vaikeissa olosuhteissa, toinen maantie Teheran'ista Elburz-vuoriston halki Kaspian meren rantaan nykyisestä Kasvin'in kautta kulkevasta tiestä itään. Parisen vuotta on ollut rakenteilla myös Persian ensimmäinen rautatie, joka tulee yhdistämään Kaspian meren Persian lahteen, lähtien Bender-Shah'in kaupungista pohjoisessa, kulkien Teheran'in kautta ja päättyen Bender-Chapour'in kaupunkiin Persian lahden rannalla. Rautatiestä on jo valmiina pohjoisessa n. 250 km ja etelässä n. 300 km. Pohjoisen osan Teheran'iin saakka on määrä tulla valmiiksi n. parissa vuodessa, eteläisen osan valmistumiseen kestää sen sijaan vielä kuutisen vuotta. Myös kaupungeissa, varsinkin tietenkin Teheran'issa, on uudestarakennustyö täydessä käynnissä. Katuja kivetään ja asfaltoidaan, rakennuksia revitään ja uusia rakennetaan. Kokonaisia kortteleita on tällä haavaa Teheran'issa revitty alas. Kaikkiialla huomaa voimakkaan tahdon vaikutuksen, joka pakottaa luonnostaan epäaktiivisen ja mietiskelyyn taipuvan väestön työhön.

Nykyistä Shah'ia saa Persia myös kiittää siitä, että liikenneturvallisuus maassa nyt on kuulemani mukaan täydelli-

linen. Ei ole vielä kulunut pitkiä aikoja siitä, jolloin vuoristoissa majailevat, rosvousta elinkeinonaan harjoittavat heimot tekivät matkustamisen Persiassa erittäin vaaralliseksi ja varokeinoja vaativaksi. Karavaanitkin kulkivat useimmiten sotilavartioiden saattamina. Nämä heimot on Shah saanut osaksi tuhotuiksi, osaksi rauhoitetuiksi, niin että väitetään öisinkin matkustamisen vuoristoissa nyttemmin olevan täysin vaaratonta. Poliisijärjestys onkin maassa hyvä ja valvonta ankara. Tuskin missään on matkustaja sellaisen valvonnan ja tarkastuksen alainen kuin täällä. Teheran'in ja Pehlevin välisellä matkalla -- esimerkiksi mainitakseni -- tarkastetaan matkustajien passit neljä kertaa, eikä ainoastaan tarkasteta, vaan jokaisesta ohimatkaajasta tehdään merkinnät päivystyskirjaan. Väitetään, että valvonta on järjestetty näin ankaraksi ensi sijassa kommunistiagenttien toiminnan ehkäisemiseksi.

Muiden hallinnonhaarojen järjestämiseen ei sensijaan vielä ole aikaa riittänyt. Opetuslaitos on vielä aivan alkuperäisellä kannalla, mistä johtuu, että väestöstä 90 à 95 % on luku- ja kirjoitustaidotonta. Maassa ei ole vielä ainoatakaan yliopistoa varsinaisessa mielessä. Sen nimellinen toimii kyllä Teheran'issa antaen korkeakouluopetusta eräissä aineissa, mutta omaa rakennusta vailla ollen on sen eri kurssien pakko toimia siroiteluina eri huoneustoihin kaupungissa. Oikeuslaitos ja terveydenhoito ovat myöskin vielä sängen kehittymättömällä asteella. Epäilystä ei kuitenkaan ole siitä, että nykyinen Shah aikaa myöten ja niinpiankin riittäviä varoja siihen irtaantuu, tulee kohdistamaan huomionsa myös näihin, vielä takapajulla oleviin, hallinnonhaaroihin.

15
L. P. P. - K. K. K.